Uniwersytet Warszawski

Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki

Aleksander Mućk

Nr albumu: 382184

Algorytmy do klastrowania duplikacji genomowych

Praca licencjacka na kierunku BIOINFORMATYKA I BIOLOGIA SYSTEMÓW

Praca wykonana pod kierunkiem dra hab. Pawła Góreckiego

Oświadczenie kierującego pracą

Potwierdzam, że niniejsza praca została przygotowana pod moim kierunkiem i kwalifikuje się do przedstawienia jej w postępowaniu o nadanie tytułu zawodowego.

Data

Podpis kierującego pracą

Oświadczenie autora (autorów) pracy

Świadom odpowiedzialności prawnej oświadczam, że niniejsza praca dyplomowa została napisana przeze mnie samodzielnie i nie zawiera treści uzyskanych w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami.

Oświadczam również, że przedstawiona praca nie była wcześniej przedmiotem procedur związanych z uzyskaniem tytułu zawodowego w wyższej uczelni.

Oświadczam ponadto, że niniejsza wersja pracy jest identyczna z załączoną wersją elektroniczną.

Data

Podpis autora pracy

Streszczenie

Niniejsza praca przedstawia podstawowe propozycje rozwiązań algorytmicznych dla problemów klastrowania duplikacji genomowych w oparciu o scenariusze ewolucyjne. W części pierwszej wprowadzane są pojęcia dotyczące drzew genów, gatunków, modeli ich uzgadniania oraz tworzenia scenariuszy ewolucyjnych. Omówiony został również problem przeliczania i klastrowania duplikacji genomowych w scenariuszach ewolucyjnych. W części drugiej opisana została proponowana heurystyka wraz z przykładowymi testami oraz jej implementacja w języku Python.

Słowa kluczowe

duplikacja genu, drzewo genów, drzewo gatunków, analiza filogenetyczna, drzewo uzgadniające, Python, scenariusz ewolucyjny, strata genu, minimalizacja kosztu ewolucyjnego

Dziedzina pracy (kody wg programu Socrates-Erasmus)

11.9 Inne nauki matematyczne i informatyczne

Klasyfikacja tematyczna

Computional biology, Applied computing, Life and medical sciences

Tytuł pracy w języku angielskim

Algorithms for the clustering of genomic duplication

Spis Treści

W	prowadzenie	Ę
1.	Podstawowe pojęcia1.1. Drzewa genów i gatunków1.2. Uzgodnienie drzewa1.3. Modele scenariuszy drzew	7
2.	Heurystyka	g
3.	Dokumentacja użytkowa i opis implementacji	11
4.	Podsumowanie	
Α.	Główna pętla programu zapisana w języku Python	15
В.	Przykładowe drzewo gatunków	17
С.	Przykładowe drzewa genów	19
D.	Przykładowy wynik działania programu (dla zbioru guigo)	21
Bi	bliografia	23

Wprowadzenie

Analizy drzew filogenetycznych są, przez rozmiar danych i coraz bardziej skomplikowane modele, niezwykle złożone zarówno obliczeniowo jak i koncepcyjnie.

Drzewo genów zawiera geny. Drzewo gatunków zawiera gatunki.

Krótki opis zależności na bardzo podstawowym poziomie.

Praca składa się z czterech rozdziałów i dodatków. W rozdziałe 1 przedstawiono podstawowe pojęcia dotyczące drzew genów, drzew gatunków oraz modeli i scenariuszy ewolucyjnych. Rozdział 2 przedstawia propozycję heurystyki wraz z jej testami na rzeczywistych danych. W rozdziałe 3 opisano implementację i sposób użycia programu napisanego na podstawie przybliżonej we wcześniejszym rozdziałe heurystyki. Ostatni rozdział zawiera przemyślenia dotyczące możliwego użycia algorytmu i perspektyw jego rozwoju. W dodatkach umieszczono fragmenty kodu, przykładowe dane wejściowe i wyniki działania algorytmu.

Podstawowe pojęcia

Pojęciem pierwotnym dla scenatiuszy ewolucy

1.1. Drzewa genów i gatunków

Opis drzewa ogólny

Definicja 1.1.1 Opis.

Definicja 1.1.2 Opis.

1.2. Uzgodnienie drzewa

Podstawowy opis idei.

1.3. Modele scenariuszy drzew

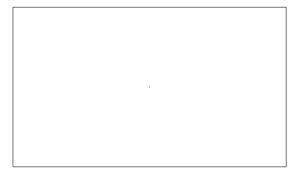
Podstawowy opis idei. Podział ruchów:

Definicja 1.3.1 Opis.

Definicja 1.3.2 Opis.

Dozwolone modele:

- 1. PG
- 2. FHS;

Rysunek 1.1: Obrazek scenariusza

Heurystyka

Dane na wejściu : drzewa genów $G_1...G_k$ dla każdego Gi jest mi scenariuszy opisanych jako wektory vi1 vi2 ... vim z epizodami (wg outputu ze skryptu)

Zróbmy wektor przybliżające rozwiązanie ME, nazwijmy je v*, które pasuje do każdego scenariusza. Wystarczy brać max po współrzędnych z każdego wektora v.... Oczywiście jest to rozwiązanie słabe bo kosztowne ale pasuje do każdego scenariusza.

Teraz w pętli spróbujmy poprawiać współrzędne z wektora v*: - obniż jedna z wartości w wektorze v - zaakceptuj w/w zmianę jeśli dla każdego drzewa genów istnieje scenariusz, który jest zgodny z takim wektorem epizodów Zakończ jeśli nie da się poprawić żadnej współrzędnej.

Wybór współrzędnej do obniżki: testować np. od końca wektora (od korzenia), od początku (od liści), losowo.

Dokumentacja użytkowa i opis implementacji

Opis działania programu.

Podsumowanie

W pracy przedstawiono pierwszą heurystykę.

Trudno przewidzieć wszystkie nowe możliwości, ale te co bardziej oczywiste można wskazać już teraz. Są to:

- opisy naszych algorytmów optymalizacyjnych,
- opisy naszych algorytmów optymalizacyjnych,
- $\bullet\,$ opisy naszych algorytmów optymalizacyjnych,

4.1. Perspektywy wykorzystania

DOPYTAĆ

Dodatek A

Główna pętla programu zapisana w języku Python

```
max_trees = []
        for scenario in self:
            all_dup_pref = [tree.duplication_prefix for tree n scenario]
            max_trees.append(self.rate_scenario(all_dup_pref))
        max_tree = self.rate_scenario(max_trees)
        if select_type == "random":
            index_list = [x for x in range(len(max_tree)) if x != 0]
            while index_list:
                index_list_position = random.randint(0, len(index_list) - 1)
                index = index_list[index_list_position]
                max_tree_temp = max_tree[:]
                max_tree_temp[index] -= 1
                for scenario in self:
                    for tree in scenario:
                        for i in range(len(tree.duplication_prefix)):
                            if max_tree_temp[i] - tree.duplication_prefix[i] < 0:</pre>
                                break
                        else:
                            break
                        index_list.pop(index_list_position)
                        break
                else:
                    max_tree = max_tree_temp
            return max_tree, sum(max_tree)
```

Dodatek B

Przykładowe drzewo gatunków

 $(\operatorname{prot},(\operatorname{fung},((\operatorname{chlo},\operatorname{embr}),(\operatorname{arth},((\operatorname{acoe},\operatorname{anne}),(\operatorname{echi},(\operatorname{chon},(\operatorname{oste},(\operatorname{amph},(\operatorname{moll},((\operatorname{mamm},(\operatorname{aves},\operatorname{rept})),\operatorname{agna}))))))))))$

Dodatek C

Przykładowe drzewa genów

```
(((aves,mamm),amph),chon)
  (((amph,aves),mamm),chon)
  ((((acoe,mamm),chlo),fung),prot)
  ((((echi,arth),mamm),embr),fung),prot)
  ((((echi,arth),mamm),prot),embr)
```

Dodatek D

Przykładowy wynik działania programu (dla zbioru guigo)

```
-FHS-
Data loaded. 0.0total random
Done in 2.3286948204040527.
start
Done in 0.0676581859588623.
end
Done in 0.24111151695251465.
index random
Done in 0.0971217155456543.
   —PG-
Data loaded. 0.0total random
Done in 0.18230891227722168.
start
Done in 0.006891012191772461.
Done in 0.006652355194091797.
index random
Done in 0.007452487945556641.
```

Bibliografia

[Zen69] Zenon Zenon, *Użyteczne heurystyki w analizie*, Młody Technik, nr 11, 1969.